

הסורג ואומות העולם

אחד התפקידים של הסורג הוא להבדיל בין עם ישראל לאומות העולם.
לא נרחיב כרגע במשמעות של "אשר בחר בנו", אלא דווקא מכיוון הפוך.
בעבר ראינו שההבדל בין ירושלים, הר הבית והסורג מתבטאים בהלכות טומאה וטהרה.
לכאורה הגויים כלל לא נכנסים להגדרה הזאת, שהרי גוי שלא יכול להיות טהור גם לא יכול להיות טמא.

"עובד כוכבים שאין לו טומאה מנלן... אמר קרא 'וזה הטהור על הטמא'
כל שיש לו טהרה יש לו טומאה וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה" (נזיר ס"א)

בכ"ז חז"ל גזרו **שהנכרים טמאים כמו זבים**. כך למשל:

א. צריך להיזהר מרוק הגויים בירושלים, כדי שלא נטמא

"כל הרקין הנמצאים בירושלים טהורין, חוץ משל שוק העלין, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר:
בשאר ימות השנה, שבאמצע טמאין ושבצדדין טהורין. ובשעת הרגל,
שבאמצע טהורין ושבצדדין טמאין, שמפני שהן מעטין מסתלקין לצדדין". (שקלים ח', א')

רמב"ם פירוש המשניות שם:

לשון תורה הוא ברוק הזב שהוא טמא... ולפיכך היה רוק כל הטמאים טמא
והנכרים אצלנו גזרו עליהם שיהיו כזבים לכל דבריהם. והיו בשוק העלין של ירושלים נכרים שוכנים שם.
ורבי יוסי אומר כי הטמאים בכל השנה היו מהלכים באמצע הדרכים והאדם הטהור היה מרחיק אותם
ומפריש עצמו לצדדין, והיה מצוה לבני אדם שיפרשו מהם כדי שלא יטמאו, ומפני זה הרוק הנמצא בצדדין -
טהור והנמצא באמצע הדרך טמא. ובשעת הרגל הדבר להיפך, כל מי שנשאר טמא ולא יכול להיטהר
יפריש עצמו לצדדים ויתרחקו בני אדם ממנו, כדי שלא יטמאו כי כל העדה כולם טהורים.

ב. שמעון בן קמחית הכהן הגדול נטמא מגוי

"ומעשה בשמעון בן קמחית שיצא לדבר עם המלך [ערבית] ונתזה צינורא מפיו ונפלה על בגדיו
נכנס אחיו ושמש תחתיו בכהונה גדולה ראתה אמן של אלו שני כהנים גדולים בו ביום" (תוספתא יומא ג')

ג. כדי השמן נטמא על ידי היוונים על ידי הסט שמטמא כמו היסט הזב

שהיה מונח בחותמו של כ"ג - גזרו על הנכרים להיות כזבים (נדה פ"ד דף ל"ד)
צ"ל שהיה מונח בחותם בקרקע שלא הסיטו הכלי. (תוספות שבת כ"א)
ועכשיו השאלה: הרי לזבים אסור בכלל להיכנס להר הבית, שקדוש כמחנה לוויה.
אז אם כן, הגבול היה צריך להיות חומות הר הבית ולא הסורג?

תירוץ ראשון:

זאת גזרה דרבנן, ובעניין הזה לא גזרו.

הברטנורא מתייחס לשאלה הנ"ל ועונה בפשטות:

"שאינ נכרים וטמאי מתים נכנסים לשם - אע"ג דרבנן גזור על הנכרים שיהיו כזבים לכל דבריהם, לעניין שילוח מחנות לא גזור עליהם אלא כטמאי מתים. והאי דטמאי מתים אין נכנסים מן החיל ולפנים, היינו מדרבנן. דמדאורייתא אפילו בעזרת נשים שרו, שכל זה מחנה לזיה עד עזרת ישראל ששם שער ניקנור".
(רע"ב כלים א', ח')

תירוץ שני:

לנכרי שמאמין בה' אלוקי ישראל - יש מקום בבית המקדש!

בכ"ז, צריך לשאול: מדוע לא גזרו שלא יכנסו גויים לכל הר הבית?

הרי גם מצד ההלכה כך צריך להיות, וכן פרקטית - הרבה יותר קל למנוע כניסה של גויים להר (בלי פוליטיקה...) מאשר למנוע על ידי גדר קטנה בתוך ההר?

לדעתי התשובה נעוצה בכך שיש מקום ושייכות (!) גם לגויים בבית המקדש!!

כך ראינו בהרחבת הר הבית ב'מקדש יחזקאל' והר הבית וכפי שמופיע מן המקורות הבאים:

"וְגַם אֶל הַנִּכְרִי אֲשֶׁר לֹא מֵעַמּוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שְׁמֹךְ הַגָּדוֹל וַיֵּדֶךְ הַחֲזָקָה וַיִּזְרְעֶךָ הַנְּטוּיָה וּבָאוּ וַהֲתַפְּלִלוּ אֶל הַבַּיִת הַזֶּה: וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמַיִם מִמְּכֹון שַׁבְּתָךְ וַעֲשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנִּכְרִי לְמַעַן יֵדְעוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת שְׁמֹךְ וְלִירְאָה אֹתָךְ כַּעֲמֹךְ יִשְׂרָאֵל וְלִדְעֹת כִּי שְׁמֹךְ נִקְרָא עַל הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי" (דברי הימים ב', ו')

"וּבְנֵי הַנִּכְרִי הַנְּלִיִּים עַל ה' לְשָׁרְתוֹ וּלְאַהֲבָה אֶת שֵׁם ה' לְהִיּוֹת לוֹ לַעֲבָדִים כָּל שָׁמֶר שַׁבָּת מִחֻלּוֹ וּמִחֲזִיקִים בְּבְרִיתִי: וְהַבְּיָאוֹתִים אֶל הַר קֹדְשִׁי וְשִׁמְחָתִים בְּבֵית תַּפְלְתִּי עוֹלְתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית תַּפְלָה יִקְרָא לְכָל הָעַמִּים" (ישעיה נ"ו)

"אריב"ל אילו היו אומות העולם יודעים מה בית המקדש יפה להן היו מקיפין אותו אהליות וקסטריות"
(ויקרא רבה פרשה א')

הבעיה אינה בנוכרי שנמצא בהר הבית אלא במעשיו על הר הבית.

כשם שביציאת מצרים יצאנו 'ביום ולא בלילה',

כך המקדש גלוי לכל העמים ופתוח, בהגבלות הכרחיות, לכל העמים!

